

Gyakorlat:

A lefoglalt és elkobzott vagyon kezelésével foglalkozó nemzeti hivatal

Ország:

Románia

A gyakorlat kategóriája:

- Szankcionálási mechanizmusok

Kapcsolat:

- A lefoglalt és elkobzott vagyon kezelésével foglalkozó nemzeti hivatal
- <https://anabi.just.ro/en/>
- anabi@just.ro

Elhárított családi kockázat(ok)

- Egyéb

Háttér és célkitűzés(ek)

A bűncselekmény elkövetési eszközeinek és az abból származó jövedelemnek az Európai Unión belüli befagyasztásáról és elkobzásáról szóló 2014/42/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv szorgalmazza, hogy a tagállamok fogadjanak el olyan intézkedéseket, amelyek lehetővé teszik az elkobzott vagyon közérdekű vagy társadalmi célokra történő felhasználását. Konkrétan Románia számára a Bizottság az együttműködési és ellenőrzési mechanizmus keretében 2014-ben ajánlásokat adott ki a vagyonelkobzást elrendelő határozatok végrehajtásának javítása céljából. A vagyonvisszaszerzés kihívást jelent, különösen a határokon átnyúló ügyekben.

Romániában a vagyonvisszaszerzés és a vagyonkezelés különböző szereplők felelősségi körébe tartozott. Az előbbiért a rendőrség felelt, majd bekapcsolódott az ügyészség, illetve a bíróságok és az Igazságügyi Minisztérium (a Vagyonvisszaszerzési Hivatal közreműködésével), az utóbbiért pedig hagyományosan kizárólag a rendőrség felelt.

Románia a 2012–2015 közötti időszakra vonatkozó, korrupció elleni nemzeti stratégiájába foglalta bele a vagyonvisszaszerzéssel és a vagyonkezeléssel egyaránt foglalkozó hivatal létrehozását, és 2015-ben elfogadta a lefoglalt és elkobzott vagyon kezelésével foglalkozó nemzeti hivatal (Agenția Națională de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate, ANABI) létrehozásáról szóló törvényt.

A 2016 decembere óta működő hivatal részére ügyészek vagy bírák adják át a lefoglalt vagyoni eszközöket értékesítés vagy kezelés céljából. Az ügyek lezárásakor az elkobzott ingatlan vagyoni eszközök társadalmi célra újrafelhasználhatók. Az ANABI előmozdítja az együttműködést, és jelenleg egy online platformot fejleszt a bűncselekményből származó jövedelmek kezeléséhez, ami növelni fogja a lefoglalt vagyoni eszközök azonosítására, kezelésére és lehetséges értékesítésére szolgáló nemzeti intézményi kapacitást, mégpedig azáltal, hogy részletes és naprakész információval szolgál e vagyoni eszközök fellelhetőségéről. Az ANABI továbbá arra hivatott, hogy fokozza az átláthatóságot a követelésbehajtási folyamat során, mégpedig azáltal, hogy nyilvános adatokat biztosít és megbízható statisztikákat generál a követelésbehajtási folyamat követéséhez.

Az általános célkitűzés az, hogy növekedjen az állami költségvetés bevétele, valamint az a bevétel, amelyből a sértettek kárenyhítését biztosítják.

A gyakorlat ismertetése

A Hivatalt a különböző érdekelt felekkel, az érintett nemzeti hatóságokkal és gyakorlati szakemberekkel (például az Igazságügyi Minisztériummal, az ügyészséggel, a rendőrséggel) folytatott megbeszélések alapján, valamint hasonló franciaországi, belgiumi és hollandiai hivatalok tapasztalataira építve hozták létre. Mivel Románia sem vagyonszerzésért, sem vagyongazdálkodásért felelős nemzeti hivatallal nem rendelkezett, az ANABI azzal a céllal jött létre, hogy mindkettővel foglalkozzon.

Az ANABI feladatai különösen a következők:

- a) az esetlegesen befagyasztást, lefoglalást vagy elkobzást elrendelő határozat tárgyát képező, bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásának és azonosításának megkönnyítése;
- b) a büntetőeljárás során lefoglalt ingóságok kezelésének biztosítása;
- c) a büntetőeljárás során lefoglalt ingóságok értékesítése;
- d) naprakésszé tett információk közzététele a honlapján a büntetőeljárás során lefoglalt ingóságok mindegyikéről, feltüntetve azok jogállását, helyét, az azokról készült képeket, az állami tulajdonba kerülésük dátumát, valamint más releváns adatokat;
- e) az elkobzott ingóságok újrafelhasználásának (azaz közjogi intézményeknek, területi közigazgatási hatóságoknak vagy nem kormányzati szervezeteknek közérdekű vagy társadalmi célokra történő felhasználás céljából történő ingyenes átruházásának) felügyelete;
- f) a bűncselekményekből származó vagyoni eszközök nemzeti integrált elektronikus rendszerének kezelése, amely biztosítja az igazságszolgáltatási közjogi intézmények hozzáférését a bűncselekményből származó jövedelmek kezelésére vonatkozó információkhoz.

Az elkobzott ingó és ingatlan vagyoni eszközök értékesítéséből származó pénzt minisztériumok és társadalmi célú tevékenységet folytató egyesületek és alapítványok között osztják szét.

Ami az ingatlanok újrafelhasználását illeti, a Pénzügyminisztérium –a Hivatal javaslatára – kormányhatározatra irányuló tervezetet kezdeményezett, amely szerint az elkobzott ingatlanok díjmentesen átruházhatók a társadalmi célú tevékenységet folytató egyesületekre és alapítványokra.

E feladatok teljesítése érdekében a Hivatal szervezetén belül öt főosztály működik:

- 1) Vagyonvisszaszerzési/-felkutatási Főosztály: feladata az elkobzott vagyoni eszközök első azonosítása;
- 2) Vagyonkezelési Főosztály: a legnagyobb főosztály, melynek feladata a vagyonkezelés, például a vagyoni eszközök értékesítése;
- 3) Jogi Főosztály: a bírósági képviseletért felel a vagyoni eszközök lefoglalása céljából;
- 4) Belső Szervezeti Főosztály: feladata a belső folyamatok intézése, beleértve a HR-t, a közbeszerzést és a pénzügyeket;
- 5) Likviditási Főosztály: a kifizetésekért felelős, és így független a pénzügyekkel és a közbeszerzéssel foglalkozó munkatársaktól.

Az ANABI 50 teljes munkaidős alkalmazott foglalkoztatása céljából jött létre, és különböző szakmai háttérű alkalmazottakat toborzott, többek között pénzügyi nyomozókat, ügyészeket, könyvvizsgálókat és jogászokat.

Az ANABI legfontosabb jellemzője az ügynökségközi együttműködés, azaz az elkobzott vagyoni eszközök területén felelősségi körrel rendelkező összes hivatal részt vesz a teljes büntetőeljárásban, például többek között az Államháztartási Minisztérium, a Nemzeti Adóigazgatási Hivatal, a Pénzügyi Felügyeleti Hatóság, a pénzmosás megelőzésével és a pénzmosás elleni küzdelemmel foglalkozó nemzeti hivatal, valamint a csalás elleni küzdelemmel foglalkozó főosztály. Az ANABI rendszeresen szervez konferenciákat és szemináriumokat e hivatalok képviselőivel azzal a céllal, hogy együttműködést építsen ki, illetve megerősítse a közöttük meglévő együttműködést.

Az ANABI folyamatos fejlesztés alatt áll, például a közelmúltban létrejött egy egységes számla az országban lefoglalt összes pénz kezeléséhez, továbbá létrejött egy online platform a büntetőeljárás során lefoglalt vagyoni eszközök online értékesítése céljából folyamatban lévő aukciókhoz (a Covid19-járvány jelentette egészségügyi válság alatt bevezetett folyamat), valamint a virtuális valutákhoz kapcsolódó vagyonvisszaszerzéshez.

Az ANABI 2020. május 13-án forrásokat kapott a lefoglalt és elkobzott vagyoni eszközök felkutatását célzó, integrált nemzeti informatikai rendszer (ROARMIS) fejlesztésének megvalósítására. Ez a projekt az igazságszolgáltatási rendszer egészéhez kapcsolódik, mivel minden olyan intézményt és hatóságot tömöríteni fog, amely részt vesz az elkövetett bűncselekményekből származó vagyoni eszközök lefoglalási, kezelési és értékesítési eljárásában. A ROARMIS-t az ANABI fogja kezelni és frissíteni az illetékes hatóságok által a rendszerbe betáplált információk alapján. A rendszer közvetlen hozzáférést fog biztosítani valamennyi bíróság, ügyész, igazságügyi rendőrségi egység, a Nemzeti Adóigazgatási Hivatal és az Igazságügyi Minisztérium (a büntetőügyekben folytatott nemzetközi együttműködésért felelős központi hatóság) számára.

Az ANABI nemzetközi együttműködési hálózatokban is aktív szerepet vállal, és 2019-ben a Camdeni vagyonvisszaszerzési ügynökségek közötti hálózat (CARIN) elnökségét is betöltötte. Az ANABI 2020 áprilisában a vagyonvisszaszerzési politikákra vonatkozó ajánlássorozatot nyújtott be az Európai Bizottságnak. A fő témakörök a következők voltak: a bűncselekményekből származó vagyoni eszközök felkutatása és visszaszerzése vállalati struktúráktól/jogalanyoktól, vagyonvisszaszolgáltatás és -újrafelhasználás, virtuális valuták felkutatása és visszaszerzése, az offshore joghatóságokkal való együttműködés kezelésére helyezett hangsúllyal.

A Hatóság az átláthatóság növelése érdekében havonta közzéteszi az elkobzott ingó és ingatlan vagyoni eszközök értékesítéséből származó pénzüsségeket és az ingatlanok újrafelhasználására vonatkozó információkat.

Egyedi jellemzők

- A vagyonvisszaszerzés és a vagyonkezelés ötvözése egy hivatalon belül.
- Nemzeti és nemzetközi ügyészségekkel folytatott együttműködés.
- Több szakterületet képviselő, többek között jogi és gazdasági háttérű munkatársak.
- Az ANABI egyike az ország azon három közigazgatási intézményének, amelyben az Igazságügyi Miniszter által lefolytatott belső kontrollon és ellenőrzésen kívül évente külső ellenőrzésre is sor kerül.

Kimenetek és eredmények

A vagyonvisszaszerzés és vagyonkezelés egy hivatalon belüli ötvözése hatékonynak bizonyult, és 2015-ben történt létrehozása óta az ANABI összesen kb. 200 millió EUR értékű vagyoni eszközt foglalt le (2020. májusi állapot). A Hivatal kb. 6 millió EUR értékben használt fel újra ingatlan vagyoni eszközöket, illetve értékesített ingóságokat. Az eltérés abból adódik, hogy a lefoglalt vagyoni eszközök nemcsak fizikai vagyoni eszközökre vonatkoznak, hanem a kiesett pénzt – például az adókijátszás miatti károkat – is magában foglalja.

A 2019-re vonatkozó éves tevékenységi jelentés szerint az ehhez kapcsolódó, közelmúltbeli fejlesztések többek között a következők:

- A jogszerűen megszerzett vagyoni eszközök értékesítése terén felmutatott eredményeket követően a Hivatal sikeresen lezárta az atipikus és összetett javak – például részvények, a jelentős betétállományok, az ipari berendezések és az építőanyagok – első értékesítését.
- Az ANABI a nemzetközi szervezett bűnözési ügyekben virtuális valutaszámlákat kezel.
- Az ANABI azt javasolta, hogy egy szervezett bűnözési és pénzmosási ügyben elkobzott, 3 000 000 EUR értékű épületet egy közjogi intézmény székhelyeként használjanak fel újra.
- Az elkobzott összegek uniós és egyéb joghatóságokkal történő megosztására vonatkozó első megállapodásokat követően új megosztási megállapodás jött létre az USA-val. Ennek értelmében 173 802,35 USD-t utaltak át Románia részére.

A Hivatal vagyonkezelési profilja biztosítja, hogy egyes esetekben az elkobzott vagyoni eszközök már a jogerős ítélet meghozatala előtt értékesíthetők vagy újrafelhasználhatók. Ezzel elkerülhető az értékvesztés, valamint a vagyoni eszköz tárolásának vagy karbantartásának a gyakran hosszadalmas bírósági eljárások alatti költsége. A házak például nem maradnak használaton kívül hosszú ideig.

Fő sikertényezők

A Hivatal létrehozásához kulcsfontosságú volt más országok szakértelmének felhasználása oly módon, hogy ne másolja le azok szervezeti felépítését, ugyanakkor a Románia igényeihez és intézményi környezetéhez igazítsa azt. A Hivatal létrehozása nem volt elhamarkodott, és a folyamat Románia számára megfelelő szervezeti felépítést tett lehetővé.

A különböző készségekkel rendelkező munkatársak kiválasztása pedig biztosította a Hivatal feladatainak teljesítését.

A Hivatal létrehozását követően kulcsfontosságú volt az együttműködő hatóságok bizalmának kiépítése, valamint annak bizonyítása, hogy a Hivatal képes gyorsan és a nemzetközi előírásoknak megfelelően fellépni és reagálni, például szükség esetén 8 órán belül tájékoztatást adni a lefoglalt vagyoni eszközökről.

A Hivatal megbízatását jogszabály határozza meg egyértelműen, és a Hivatal gondoskodik arról, hogy a megbízatása keretein belül járjon el. Az együttműködés nem kötelező, a Hivatal bizonyított kompetenciája iránti bizalomra épül.

Felmerült kihívások és levont tanulságok

Romániában az egyik különleges kihívást a Hivatal létrehozása utáni politikai helyzet és az intézmény háttérbe szorulása jelentette. A közvélemény szerint egy mindössze 50 főt foglalkoztató hivatal nem működhetett hatékonyan.

Az ANABI azonban bebizonyította, hogy a megfelelő belső szervezet és a tapasztalt munkatársak látszólag kevés pénzügyi és emberi erőforrással teljesíthetik egy ilyen hivatal feladatait.

Az átadhatóság lehetősége

Romániához hasonlóan más országoknak is támaszkodniuk kellene ilyen hivatalok létezésére, de a szervezetet és a felelősségi köröket a már létező nemzeti intézményektől és hálózatoktól függően kell kiigazítaniuk. A romániai példa tulajdonképpen átérezhetőbb lehet a Romániához hasonló múlttal rendelkező országok számára.

Ahogy az ANABI illusztrálja, egy ilyen hivatal nagyon kevés pénzügyi és emberi erőforrással létrehozható, ugyanakkor jelentős hatást fejthet ki, többek között visszatarthat a bűncselekmények elkövetésétől és megváltoztathatja a kulturális hiedelmeket azzal kapcsolatban, hogy a csaláshoz hasonló bűncselekmények esetében nincsenek megfelelő szankciók.